

ἐν τῇ ἐξελίξει τῆς ἐλεατικής θεωρίας. Εἰς τὴν ἐξέλιξιν ταύτην συμβάλλει σύντος κατὰ τρόπον χαρακτηριστικώτατον ὀντοπτύσσων θεωρητικῶν αὐτὴν ταύτην τὴν θεμελιώδη ἀντινομίαν τῆς θεωρίας, ἡ δποία ἐν τῇ ἀγιθέσει μεταξὺ Παρμενίδου καὶ Μελίσσου, παρουσιάζει τὴν ἴστορικήν αὐτῆς μορφήν. Καίτοι δμως, ως εἰπομέν, δ Ζήνων ὑπῆρξεν δ ἀκούσιος καταστροφεύς τοῦ ἐλεατισμοῦ δὲν ἔπειται δτι ἡ ἀργητική αὕτη δψις δὲν ἔσχε καὶ μίαν θεικήν τοιαύτην: ἡ κρίσις τοῦ ἐλεατισμοῦ ἀπετέλεσε καὶ τὴν ἀπόδειξιν τῆς βαθυτέρας διαλεκτικῆς ἀντιθέσεως τῆς ἐνυπαρχούσης ἐν αὐτῇ τῇ θεωρίᾳ τῶν ἐλεατῶν, τῆς δποίας οἱ δροὶ διετήρησαν ἔκτοτε, ἐν τῇ ἐξελίξει τῶν θεωρητικῶν προβλημάτων, θεμελιώδη σπουδαιότητα καὶ σημασίαν. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης δ Ζήνων εἶνε πράγματι δ πρῶτος διαλεκτικὸς ὑπὸ τὸ πνεῦμα δτι διὰ πρώτην φράσαν ἀντελαμβάνετο σαφῶς τὴν ἀντίθεσιν τῶν ἀρχῶν ἡ δποία ἀπετέλεσε κατόπιν τὴν ἀφετηρίαν πάσης διαλεκτικῆς.

M. T.

B. Tatakis: *Panétius de Rhodes*, Paris, Vrin, 1931

Μεταξὺ τῶν φιλοσοφικῶν θεωριῶν τῆς ἀρχαιότητος ἡ τῶν Στωϊκῶν διακρίνεται ἀναντιρρήτως διὰ τὴν μεγάλην ἐπιρροὴν τὴν δποίαν ἐξήσκησεν δχι μόνον ἐν Ἑλλάδι ἀλλὰ καὶ ἐν Ρώμῃ καὶ ἐκεῖθεν ἐφ' δλοκλήρου τοῦ κόσμου. Τὴν ἐπιδρασιν ταύτην μεγάλως διηυκόλυνεν δ φιλόσοφος μὲ τὸν δποῖον ἀσχολεῖται δ κ. Τατάκης, ἥτοι δ ἐκ Ρόδου καταγόμενος Παναίτιος, δ δποῖος, καθὼς ἀμέσως ἐν ἀρχῇ τοῦ βιβλίου του ἀναφέρει δ συγγραφεύς, εἶνε δ πρῶτος Ἑλλην φιλόσοφος ποὺ διέμεινεν ἐπὶ ἀρκετὰ ἔτη εἰς τὴν Ρώμην, ἐλθὼν εἰς στενὴν ἐπαφὴν πρὸς τὴν ἐκλεκτὴν αὐτῆς τάξιν εἰς τὴν δποίαν ἐδίδαξε τὴν φιλοσοφίαν τῶν Στωϊκῶν. Διὰ νὰ δώσῃ καλλιτέραν εἰκόνα τοῦ φιλοσόφου του καὶ τῆς φιλοσοφίας του θεωρεῖ ἀναγκαῖον νὰ ἐξετάσῃ ἐκ παραλλήλου τόσον τὸν ἀνθρωπὸν καὶ τὸ περιβάλλον του δσον καὶ τὴν κατάστασιν τῆς φιλοσοφίας κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἥτοι κατὰ τὸν δεύτερον π. X. αἰώνα. Τὸ κυριώτερον χαρακτηριστικὸν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εἶνε δτι τὰ πολιτικὰ γεγονότα ἔδωκαν εἰς τὸν ἐλληνισμὸν τὴν εύκαιρίαν νὰ διαδραματίσῃ σπουδαῖον μέρος παρὰ τὸ πλευρὸν τῆς Δύσεως, ἀποτέλεσμα τοῦ δποίου ἥτο νὰ καταστῇ δ ἐλληνικὸς πολιτισμὸς κοινὸν κτῆμα δλοκλήρου τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου. Εἰς τὴν πρώτην δὲ γραμμὴν τῶν ὑπὸ τὸ πνεῦμα τοῦτο ἐργασθέντων εὑρίσκεται δ Παναίτιος ἐκ Ρόδου.

Αἱ πηγαὶ ἐκ τῶν δποίων μᾶς εἶνε γνωστὰ τὰ περὶ τοῦ Παναίτιου καὶ τῆς φιλοσοφίας του εἶνε πολὺ πενιχραί, διότι τόσον τὰ ἔργα αὐτοῦ δσον καὶ τὰ γνωστὰ εἰς ἡμᾶς καὶ περὶ τῆς φιλοσοφίας τῶν Στωϊκῶν πραγματευόμενα συγγράμματα δὲν περιεσώθησαν. Ἐμμέσως λοιπὸν

μόνον πληροφορούμεθα περὶ τῶν θεωριῶν καὶ γνωμῶν τοῦ ἡμετέρου φιλοσόφου. Ἡ κυριωτέρα δὲ τοιαύτη ἔμμεσος πηγὴ εἶναι δὲ Κικέρων. Ὁ Παναίτιος ἐγεννήθη κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς τὰ 185 π. Χ. ἐν Ρόδῳ. Μετὰ δὲ τὰς πρώτας του σπουδὰς ἐν Περγάμῳ ἦλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας αἱ ὅποιαι τότε ἥσαν πλέον ἀνεγνωρισμένη ὡς πανεπιστημακή πόλις. Τὸ δὲ μεταξὺ τῶν διαφόρων φιλοσοφικῶν θεωριῶν ἔδωκε τὴν προτίμησιν εἰς τὴν τῶν Στωϊκῶν ἀποδεικνύει, κατὰ τὸν κ. Τατάκην, ὅτι ὁ Παναίτιος ἔκλινε μάλλον πρὸς τὴν πρακτικὴν δρᾶσιν παρὰ πρὸς τὴν θεωρητικὴν μελέτην. Ἀπὸ αὐτῆς τῆς ἀπόψεως ἡ στωϊκὴ φιλοσοφία ἦτο ἐνδεδειγμένη διότι παρηκολούθει τὸ ἀτομικὸν τόσον εἰς τὸν δημόσιον ὄστον καὶ εἰς τὸν ἴδιωτικὸν αὐτοῦ βίον καθοδηγοῦσα αὐτὸν ἐν παγεῖ. Βεβαίως τοῦτο δὲν σημαίνει δτὶ δὲν ἐμελέτησε καὶ τὰς ἄλλας φιλοσοφικὰς θεωρίας, πωλλοῦ γε καὶ δεῖ. Φαίνεται τούναντίον ὅτι εἶχεν εὔρυτάτας γνώσεις. Εἰς τὰ 156)δ μετέβη εἰς τὴν Ρώμην ὡς μέλος τῆς πρεσβείας ἡ ὅποια ἐπρόκειτο ἐκεῖ νὰ συνηγορήσῃ ὑπὲρ τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ τοῦτο τὸ πρῶτον του ταξιδίον εἰς Ρώμην δπού ἐπέστρεψε πάλιν μετὰ τὸ πέρας τῶν σπουδῶν του χωρὶς δικαστηρίους καὶ νὰ διακόψῃ ποτὲ τὰς πολυτίμους σχέσεις τὰς ὅποιας εἶχε κάμει ἐκεῖ κατὰ τὴν πρώτην του ἐπίσκεψιν.

Εἰς τὴν Ρώμην ἐπανήλθεν ἐπανειλημμένως, εἶναι δὲ λίαν πιθανὸν ὅτι ἐκεῖ παρέμεινε τὸν περισσότερον χρόνον μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἥν ἦλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας δπού ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τῆς Στόλης καὶ πρὸ τοῦ θανάτου ἀκόμη τῷ Ἀντιπάτρῳ. Ἡ ἐκεῖ διδασκαλία του δὲν ὑπῆρξε ἔηρά καὶ αὐστηρὰ ἐφαρμογὴ τῆς μέχρι τοῦτο στωϊκῆς φιλοσοφίας. Ὁ Παναίτιος ὑπῆρξεν αὐτόχρημα ιεραπόστολος τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἐπιστήμης. Καὶ ἡ γλῶσσα του δεικνύει τοῦτο. Δὲν φαίνεται νὰ ἔγραψε πωλλὰ βιβλία. Τούτων μόνον οἱ τίτλοι περιεσώθησαν· εἶναι δὲ οἱ ἔξι· *Περὶ προοίμιας*, *Περὶ τοῦ καθίκοντος*, *Περὶ εὑθυμίας*, *Περὶ Πολιτείας*, *Περὶ αἰρέσεων*, *Περὶ Σωκράτους* καὶ τῶν Σωκρατικῶν, καὶ *Eripistola ad Q. Aelium Tubeareonem*. Ἐκ τούτων τίποτε δὲν περιεσώθη· δὲ λόγως δὲ εἶναι προφανῶς δὲ ποὺ τοῦ Brehier ἀναφερόμενος, ὅτι τούτεστιν ἡ φιλοσοφία τῶν Στωϊκῶν ἦτο ζῶσα διδασκαλία μεταβαλλούμενη διαρκῶς καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν εἶχεν, δπως αἱ φιλοσόφιαι του Πλάτωνος καὶ τῷ Ἀριστοτέλους, ἐρμηνευτὰς οἱ ὅποιοι νὰ ἡσχολοῦντο μὲ τὸ νὰ τακτοποιήσωσι καὶ ἐξηγήσωσι τὰ κείμενα τῶν διδασκάλων.

Δὲν θὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν ἀνάλυσιν τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Τατάκη διέτι τοῦτο θὰ ἐσήμανε νὰ ἐξετάσωμεν τὸ ἔργον του Παναίτιου, πρᾶγμα τὸ δποῖον τόσον καλῶς πράττει δ σύγγραφεύς, δ δποῖος ἔχει σοβαρῶς ἀσχεληθῆ μὲ τὴν ἴστορίαν τῆς φιλοσοφίας. Ἐν μόνον σημεῖον θὰ ἀναφέρωμεν σχετιζόμενον πρὸς τὸ σύγγραμμα του Παναίτιου «Περὶ Σωκράτους καὶ τῶν Σωκρατικῶν». Ὁ κ. Τατάκης, λίαν δρθῶς καθ' ἥμερη, τὸ χαρακτηρίζει ὡς τὴν ἐπιθυμίαν του Παναίτιου νὰ ἀποδείξῃ διὰ τῆς λεπτομεροῦς ἴστορικῆς ἐξετάσεως καὶ κριτικῆς ἀναλύσεως τῶν ἔργων

τῶν Σωκρατικῶν ὅτι πλὴν τοῦ Σωκράτους τῆς παραδόσεως τῶν κυνικῶν καὶ παρ' αὐτὸν, ὑπῆρχεν δὲ ἀληθής, δὲ ὑπέροχος Σωκράτης τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Ἀριστοτέλους. Ὁ Παναίτιος ἡτο θαυμαστὴς τοῦ Σωκράτους καὶ ἥθελε νὰ ἀντιδράσῃ κατὰ τῶν ἐνεργειῶν ἄλλων καὶ ἵδια τοῦ Δημητρίου τοῦ Φαληρέως καὶ τοῦ Ἀριστοξένου, σὲ δποῖοι ἥθελον γὰρ τὸν ὑποθιβάσθαι.

M. T.

Βασίλειος Ἀντωνιάδης.

Ο. κ. Βασίλειος Ἀντωνιάδης ἐγεννήθη τῷ 1852 ἐν Ἰντζέ - σοῦ (πόλει καιμένῃ 20 χιλιομ. Ν.Δ. τῆς Καϊσαρείας παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Ἀργαίου)· μετὰ τὴν προκαταρκτικὴν μόρφωσιν ἐν τῇ γενετείρᾳ μεταβὰς εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐφοίτησε τὸ πρῶτον εἰς τὴν Μεγάλην τοῦ Γένους καὶ εἶτα εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν Χάλκης, ἐξ ἣς ἀπεφοίτησε τῷ 1876. Τῷ 1879 μετέβη εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ ἤκροσάσατο θεολογικῶν καὶ φιλοσοφικῶν μαθημάτων ἐν τοῖς Πανεπιστημίοις Ἀιδηψού, Κοζάνης καὶ Γοτίγγης. Πρωτοετής ὧν φοιτητὴς ἐν Γοτίγγῃ μετέσχε διαγωνισμοῦ πρωτηρυγθέντος ὑπὸ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ ἐβραβεύθη ὑπό διαλόγων τὴν περὶ Ἰουστίνου πραγματείαν του· τυχών τοῦ διδακτορικοῦ πτυχίου διωρίσθη τῷ 1881 καθηγητὴς τῆς ἐν Ιεροσολύμοις Θεολογικῆς Σχολῆς, ἐγ δὲ ἐδίδαξεν ἐις τριετίαν· μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς Σχολῆς κατὰ τὸ 1884 μετέβη ἐκ δευτέρου εἰς τὴν Εύρωπην ἔνθα παρέμεινε μέχρι τοῦ 1890 ἐπισκεψθεὶς τὸ πρῶτον τὰς φιλοσοφικὰς Σχολὰς Παρισίων καὶ Λονδίνου, εἶτα τῆς Λειψίας, διατρίψας ἐπὶ ἐν ἔτος καὶ ἐν Μόσχᾳ, δποι καὶ ἀγεκηρύχθη διδάκτωρ τῆς Θεολογίας. Κατὰ τὴν ἐν Λειψίᾳ διατριβὴν του ἐβραβεύθη ἡ περὶ Θωμᾶ τοῦ Ἀκινάτου καὶ Μαριάνα πραγματεία του καὶ ἐτιμήθη δ συγγραφεὺς διὰ χρυσοῦ μεταλλίου καὶ χρηματικοῦ ἐπάθλου. Τῷ 1890 διωρίσθη καθηγητὴς τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς ἐν ᾧ ἐδίδαξεν ἐπὶ 40σχεδὸν ἔτη μέχρι τοῦ 1928, δτε ἀσθενήσας καὶ συντετριμμένος ὑπὸ οἰκογενειακῶν ἀτυχημάτων ἀπεχώρησε τῆς Σχολῆς. Ο. κ. Β. Ἀντωνιάδης τυχών καὶ τῶν ἀπὸ τῆς φύσεως καὶ τῶν ἀπὸ τῆς τύχης ἐφοδίων φιλοπογώτατος δὲ καὶ ἔργατικώτατος ὧν συνεκροτήθη ἐπιστημονικῶς ὡς ἀριστα. "Εσχε σπανίαν φιλολογικήν, θεολογικήν καὶ φιλοσοφικήν συγκρότησιν γγώστης πλὴν τῶν δύο κλασσικῶν γλωσσῶν καὶ τῆς ἀρχαίας Ἐβραϊκῆς, καὶ ὅλων σχεδὸν τῶν Εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν καὶ τῆς Ρωσικῆς. Τοιαύτην, ἔχων ἐπιστημονικὴν κατάρτισιν θ' ἀπέβαινε διὰ τὴν νηπιάζουσαν τότε ἐπιστήμην τοῦ ἐλευθέρου Βασίλειου ἐπωφελέστατος, ἀν ἐπανελθών τὸ βού ἐξ Ἐσπερίας κατελάμβανε τὴν ἔδραν τῆς φιλοσοφίας ἐν τῷ ἡμετέρῳ Πανεπιστημίῳ· δὲ δυστυχὴς αὐτὸς κλάδος θὰ εἴχε τώρα τὴν

Ιστορίαν του και αἱ φιλοσοφικαὶ σπουδαὶ θὰ ἐσημείουν πρόσδον υπὸ τὴν ἐπιστημονικὴν χειραγωγίαν καὶ τὴν ἴσχυρὰν διάνοιαν τοῦ κ. Β. Ἀντωνιάδου. Ἀντὶ τούτου δ' ὅμως τὴν θεολογίαν αὐτὸν ἡ Ἐκκλησία Κων)πόλεως εἰς τὴν ίδιαν ὑπηρεσίαν κατὰ τὴν πολυετή καθηγεσίαν του ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ Χάλκης ἐδίδαξε Θεολογίαν (έρμηνευτικὸν καὶ πρακτικὸν ολόδρομον) καὶ Φιλοσοφίαν (Ἴστορίαν τῆς φιλοσοφίας, φιλοσοφίαν, ἡθικήν, Φυλολογίαν, Λογικήν), κατήρτισε κείμενα προτίντα μακράς μελέτης καὶ βαθυτάτης τῶν πραγμάτων γνώσεως, διακρινόμενα διὰ τῆς σχφηνείας, τῆς ἀκριβείας καὶ τῆς καθαρότητος του Λόγου, ἐνημοσύνεσε πλείστας πραγματείας ἐν ξένοις καὶ ἡμετέροις περιοδικώ̄ (Archiv für Geschichte der Philosophie, Ἀθηνᾶ, Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ ολπ.). ὑπῆρξεν δὲ πολύτιμος σύμβουλος τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸ καύχημα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τιμώμενος καὶ ἀγαπώντος παρ' ὄλλων. Ἐπὶ τῆς πατριαρχείας Κωνσταντίνου τοῦ β' ἀνετέθη εἰς αὐτὸν ἡ ἔκδοσις τῆς Καινῆς Διαθήκης στοχαζόμενη τῆς ἀποκαταστάσεως ὃσον ἀρχαιοτέρου κειμένου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως καὶ μάλιστα τῆς Ἐκκλησίας Κων)πόλεως. Εἰς τὴν παρασκευὴν τῆς ἐκδόσεως ταύτης εἰργάσθη ἐπὶ ἔξ ολα ἔτη ἀντιπαραβάλλων Βυζαντινὰ ἀπόγραφα καὶ γειρόγραφα νεώτερα τῆς ι' ἑκατονταετηρίδος. Άλι κατὰ καιροὺς δημιουρεύεται πραγματεῖαι του εἶναι φιλοσοφικαὶ, θεολογικαὶ καὶ φιλολογικαὶ· ἀπὸ τριῶν ἐτῶν ἡρέτατο ἡ ἔκδοσις τῶν ἐκτενεστέρων αὐτοῦ συγγραμμάτων δαπάναις τῶν μαθητῶν αὐτοῦ Ἱεραρχῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ οἰκουμενικοῦ· ἔχουσιν ἐκδοθῆ μέχρι τοῦδε 1) Ἰστορία τῆς φιλοσοφίας τρίτομος φθάνουσα μέχρι καὶ τοῦ Καντίου. 2) Χριστιανικὴ ἡθική, δίτομος, ἡς ὁ πρῶτος τόμος περιέχων τὸ γενικὸν μέρος εἶναι καθαρῶς φιλοσοφικῷ χαρακτήρος. Ὅπολείπονται δὲ ἔτι πρὸς ἐκδοσιν ἡ εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Παλαιὰν καὶ Καινὴν Διαθήκην πρὸ ἐτῶν δὲ ἐξεδόθη ὑπὸ αὐτοῦ καὶ Ἔγχρισμον ἐρμηνευτικῆς. Τὸ ἡμέτ. Ἀρχεῖον τῆς φιλοσοφίας ἐδημοσίευσεν εἰς τὸ Σον καὶ Ζογ τεῦχος τοῦ 1930 τὴν Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν φιλοσοφίαν καὶ ἡδη προβαίνει εἰς τὴν δημοσίευσιν τῆς πραγματείας του περὶ τῆς ἀνθρωπολογίας Ἰουστίνου τοῦ φιλοσόφου καὶ μάρτυρος· ἡ πραγματεία αὗτη Λατινιστὶ γεγραμμένη μεταφράσθη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν υπὸ φίλου καὶ συναδέλφου του ἀλλοτε, διότι ὁ κ. Ἀντωνιάδης γήρατι λυγρῷ καμπτόμενος, καὶ ὑπὸ γόσσυ κατατριχόμενος ἀδυνατεῖ πλέον νὰ ὑποβληθῇ εἰς πόνους πνευματικούς· τὸ ἡμέτ. Ἀρχεῖον ἐλπίζει νὰ δημοσιεύσῃ τὸ Σον μέρος τῆς περὶ τοῦ Mariana διατριβῆς γερμανιστὶ συντεταγμένης καὶ τὴν ψυχολογίαν του.

Ο κ. Ἀντωνιάδης καταλέγεται ἐν τῇ χορείᾳ τῶν ἐπιφανῶν τοῦ ἡμετέρου γένους λογίων, οἵτινες προσήγεγκαν ἀνεκτιμήτους εἰς αὐτὸν ὑπηρεσίας, ἐργασθεὶς ἀθερύνως καὶ ἀνιδιοτελῶς.

Hegelkongress.

Την 14 Νοεμβρίου 1931 συνεπληρώθησαν έκαπον έτη από τού θανάτου τού 'Εγέλου έπισυμβάντος ἐν Βερολίνῳ. Ὁ διεθνής Σύγδεσμος 'Εγέλου διρυθεὶς πέρυσι ἐν Χάγη (μὲν ἔδραν ἐν Χάγη Mauritz Kade 19), συγεννοήθη μὲν τὸ 'ε καθηγητὰς τῆς φιλοσοφίας τοῦ Βερολίνου καθὼς καὶ μὲν ἄλλας προσωπικότητας ἐν τῇ αὐτῇ πόλει διὰ νὰ ἔρτασιν ἐπαξίως τὴν ἐπέτειον ταύτην εἰς τὸν τόπον τῆς τελευταίας καὶ σπουδαιοτέρας δράσεως τοῦ 'Εγέλου. Ὅπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Διεθνοῦ Συγδέσμου 'Εγέλου καὶ μὲ τὴν συνδρομὴν τοπικῆς ἐν Βερολίνῳ Ἐπιτροπῆς, ἀντιπροσωπευσης τὸ διδάσκον φιλοσοφικὸν προσωπικόν, τοὺς Συλλόγους καθὼς καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τοὺς ἐγδιαφερομένους κύκλους τῶν πολιτῶν, ἀλαζού χώραν, διαρκούσης τῆς ἑνδομάδος ἀπὸ τῆς Κυριακῆς 18 Ὁκτωβρίου, ἐν Βερολίνῳ, Συνέλευσις πρὸς τιμὴν τοῦ 'Εγέλου.

Απὸ τῆς 19 Ὁκτωβρίου 1931 μέχρι τῆς 21 Ὁκτωβρίου 1931 ἐγένοντος ἐπιστημονικαὶ διαλέξεις αἱ διπολαι σκοπὸν εἶχον νὰ δώσωσι μίαν γενικὴν εἰκόνα τῆς φιλοσοφίας τοῦ 'Εγέλου ἐπὶ τῇ βάσει ἀναπτύξεως τῶν διαφόρων αὐτῆς μερῶν.

Τοιαύτας διαλέξεις ἀνέλαβον νὰ δώσωσιν μεταξὺ ἄλλων οἱ ἐξης ἐπιστήμονες:

Baillie (Leeds). Ὡ σημασία τῆς Φαινομενολογίας τοῦ Πνεύματος. Hessing (Beunekom). Ὡ φύσις τῆς διαλεκτικῆς. Calogero. (Ρώμη). Τὸ πρόδηλημα τῆς Λογικῆς τοῦ 'Εγέλου. Wigersma (Haarlem). Ὡ φιλοσοφία τῆς φύσεως τοῦ 'Εγέλου. Baer (Halle). Ὡ 'Εγέλος καὶ τὰ μαθηματικά. Tschiewski (Zähringen). Ὡ 'Εγέλος καὶ ἡ φιλοσοφία τῆς γλώσσης. Larenz (Göttingen). Ὡ 'Εγέλος καὶ τὸ ἴδιωτικὸν δίκαιον. Glockner (Heidelberg). Ὡ αἰσθητικὴ ἐν τῷ φιλοσοφικῷ συστήματι τοῦ 'Εγέλου. Wolff (Hamburg). Ὡ 'Εγέλος καὶ ὁ Shakespeare. Lasson (Berlin). Ὡ φιλοσοφία τῆς θρησκείας τοῦ 'Εγέλου. Stenzel (Kiel). Πῶς ἀντιλαμβάνεται ὁ 'Εγέλος τὴν φιλοσοφίαν τῶν Ελλήνων. Kroner (Kiel). Ὡ 'Εγέλος καὶ ἡ σημερινὴ ἐποχή.

Τὰς ἀνακοινώσεις ταύτας καὶ τὰ ὑπομνήματα ἐδημοσίευσεν ἐσχάτως ὁ γραμματεὺς τοῦ Σωματείου τούτου κ. Wigersma (εἰς τόμος ἐκ σελ. 350 παρὰ Mohr, ἐν Tübingen 1931). Ὡς γνωστὸν ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ σωματείου τούτου τῶν ἐγελοφίλων εὑρίσκετο ὁ καθηγητὴς κ. Kroner τοῦ διποίου εἶνε γνωστὸς τὰ ὥρατα συγγράμματα ἐπὶ τῆς μετὰ τὸν Κάντιον φιλοσοφίας. Κατὰ τὸν ἐναρκτήριον λόγον του ὁ Kroner ἔδειξεν ὅτι, ἡ σημερινὴ φιλοσοφία διαιρεῖται εἰς καντιανὴν καὶ εἰς φαινομενολογίαν, καὶ ἐρωτᾷ πῶς θὰ κατωρθώσουν αἱ δύο αὗται ἀντίθετοι τάσεις νὰ ἀπελευθερωθῶσιν ἐκάστη ἐκ τῶν ἐλαττωμάτων τῆς, ἢτοι ἡ μὲν φαινομενολογία ἀπὸ τὸν διγματισμὸν της, ὁ δὲ καντιανὸς σμὸς ἀπὸ τὸν στατικὸν καὶ σχηματικὸν αὐτοῦ χαρακτῆρα. "Ἐν μόνῃ μέσον εὑρίσκει καὶ τοῦτο εἶνε δταν καὶ αἱ δύο αὗται κατευθύνσεις

υπερνικήσωσ: τὴν ἀγτίθεσίν των πρὸς τὴν διαλεκτικήν. Αὕτο δὲ ἀκριβῶς ἀποδεικνύουσιν αἱ προσπάθειαι ἀφ' ἐνὸς μὲν τοῦ Cassirer καὶ τοῦ Hartmann, ἀφ' ἑτέρου δὲ τοῦ Heidegger καὶ τοῦ Litt. Ἡ διαλεκτικὴ τῶν συστημάτων εἶναι ἐπιχρατεστέρα τῆς ἀντιδράσεως τῶν συστημάτων κατὰ τῆς διαλεκτικῆς καὶ θὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν φιλοσοφίαν τοῦ Ἐγέλου, ἐνγοσταῖς ὅμιλοις δτὶ καὶ αὕτη θὰ παύσῃ νὰ εἶναι τόσον δύσκαμπτος.

Ο Calogero ὄμιλῶν περὶ τῆς φιλοσοφίας τοῦ Croce, ἔκθέτει ποῖα εἶναι τὰ ἐν αὐτῇ ἐγελιανὰ στοιχεῖα καὶ ποῖα τὰ μὴ ἐγελιανά. Ἐξετάζει δὲ κατόπιν τὸν ἐγελιανισμὸν τοῦ Spaventa καὶ τοῦ Gentile. Ἡ πραγματεία του αὗτη ἦτο, φαίνεται, μία ἐκ τῶν πλέον ἐνδιαφερουσῶν τῆς διληγούσης συνελεύσεως. Οἱ κ. κ. Smith ('Αγγλία) Glockner (Γερμανία). Koyné (Γαλλία) ἀπαριθμοῦσι τὰ κυριώτερα περὶ Ἐγέλου συγχράμματα. Ο κ. Talders ἔξετάζει τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Ἐγέλου ἐν Ὁλλανδίᾳ, δὲ κ. Tchijerwki τὴν ἐπιρροήν του ἐπὶ τῆς σκέψεως τῶν σλαύων ἀπὸ τοῦ Dostojewski μέχρι τοῦ Lenine. Τὸν τόμον συμπληροῦσι δύο μελέται τοῦ Julius Binder «ἡ ἐλευθερία ὡς δικαίωμα» καὶ τοῦ Hessing «ἡ ἐλευθερία ὡς σκέψις.

Τὰ πλεῖστα τῶν φιλοσοφικῶν περιοδικῶν ἀφιερωῦσι τὸ τελευταῖον τεῦχος των εἰς τὴν μνήμην τοῦ Ἐγέλου ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐκατονταετηρίδος τοῦ θανάτου του. Ἐν τῇ Revue Philosophique ὁ κ. J. Wahl δημοσιεύει ὥραίαν μελέτην ἐπιγραφομένην Hegel et Kierkegaard ἐν τῇ ὁποίᾳ ἔξετάζει πρῶτον τὴν ἐξέλιξιν τῆς σκέψεως τοῦ Kierkegaard ἐν σχέσει πρὸς τὴν φιλοσοφίαν τοῦ Ἐγέλου· κατόπιν δὲ τὸν τρόπον καθ' ὃν διετύπωσεν οὗτος τὴν πρὸς τὴν φιλοσοφίαν ταύτην ἀγτίθεσίν του. Μετὰ τοῦτο προσπαθεῖ νὰ ἀνεύρῃ ἐὰν παρ' ὅλα ταῦτα δὲν διετηρήθησαν ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ τοῦ Kierkegaard ὥρισμένα τινὰ στοιχεῖα ἐγελιανά, καὶ ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ κάποια συγγένεια μεταξὺ τῶν τόσον ἀγτιθέτων δύο τούτων σοφῶν. Ο κ. Basch πραγματεύεται περὶ τῆς πολιτικῆς φιλοσοφίας τοῦ Ἐγέλου, ὁ δὲ κ. Koyné δημοσιεύει σημείωμα σχετικὸν πρὸς τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν ὁρολογίαν τοῦ Ἐγέλου.

Τὰ γερμανικὰ περιοδικὰ τὰ ἀφιερωμένα εἰς τὴν μνήμην τοῦ Ἐγέλου παρουσιάζουσι καὶ τοῦτο τὸ ἐνδιαφέρον δτὶ μᾶς δεικνύουσιν εἰς τὶ συγίσταται ἡ «ἐγελιανὴ ἀναγέννησις», περὶ τῆς ὁποίας ἐγράψη καὶ ἰδιαίτερον βιβλίον (ὑπὸ H. Lévy). Ὑπάρχουσι τόσαι διάφοροι τάσεις ἐν αὐτῇ ὥστε εὐλόγως γεννᾶται ζήτημα περὶ τῆς ἐνότητος τοῦ ἐγελιανισμοῦ καὶ περὶ τῆς σχέσεως μεταξὺ τῆς μεθόδου καὶ τοῦ συστήματος. Τὸ περιοδικὸν «Logos» δημοσιεύει ἀρθρα τῶν κ. κ. Kroner καὶ Glockner τοὺς ὁποίους εἶναι δυνατὸν νὰ δημιάσωμεν τοὺς ἀριστερίζοντας μεταξὺ τῶν ἐγελιανῶν ἔρμηνευτῶν. Ο Glockner ἐπιμένει ιδίως εἰς τὸ νὰ δεῖξῃ δτὶ ὁ "Ἐγελος πολὺ ἀπεῖχε τοῦ πανλογισμοῦ. Ο Kroner διερωτάται πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ φαίνεται ὁ "Ἐγελος νομίζων δτὶ τὸ σύστημά του εἶναι τὸ ὁριστικὸν καὶ δτὶ ἡ ίστορία θὰ ἐσταματοῦσε. Ἡ λύσις τὴν ὁποίαν δέδει ὁ συγγραφεὺς εἶναι μὲν πολὺ ἔγτεχνος καὶ δι-

Μετα, άλλα ίσως άμφιβόλου έγελιανισμοῦ. "Ο "Εγελος, λέγει, έγγονεῖ δτι τὸ παρὸν ὡς τοιεῦτον ποτὲ δὲν εἶνε ἀντικείμενον ιστορικῶν σκέψεων· ἀποτελεῖ μάλλον τὴν ἀπόφασιν διὰ τῆς ὅποιας τὸ πνεῦμα, παῦον ἀπὸ τοῦ νὰ εἶνε ιστορικόν, γίνεται ἀπόλυτον. "Ο Kroner φαίνεται οὕτω ἀπομακρυγόμενος τοῦ συγγένεος καὶ παραδεδεγμένου έγελιανισμοῦ καὶ ἀκολουθεῖ τὴν ὑπὸ τοῦ Kierkegaard χαραχθεῖσαν ὁδόν.. "Ἐν τῷ αὐτῷ περιοδικῷ ὁ Karl Larenz δημοσιεύει ἀρθρον περὶ τῆς «Διαλεκτικῆς ἐν τῇ θελήσει» παρὰ Hegel καὶ περὶ τοῦ προβλήματος τῆς νομικῆς προσωπικότητος. "Ἐνδιαφέρον λίαν καὶ ὥρατον εἶνε τὸ ἀρθρον τῆς κυρίας Kate Nadler φέρον τὸν τίτλον «Hamann u. Hegel». Τὸ ἀρθρον τοῦτο ἀποτελεῖ μάλλον μίαν κατ' ἀντιπαράστασιν ἐξέτασιν τῶν δύο διαδύχων τοῦ Hamann ἢτοι τοῦ Hegel καὶ τοῦ Kierkegaard. Τὰ συμπεράσματα τῆς συγγραφέως εἶνε πολλάκις ἀντίθετα πρὸς τὰ τοῦ κ. J. Wahl ὁ ὅποιος, ὡς εἶδοιμεν ἀνωτέρω, ἐπραγματεύθη περίπου τὸ αὐτὸ θέμα ἐν τῇ γαλλικῇ Revue Philosophique.

Ἐξ τὸ περιοδικὸν «Kant-Studien» δημοσιεύονται ὑπὸ τοῦ Arthur Liebert, διευθυντοῦ τοῦ περιοδικοῦ διὰ τὸν ὅποιον ἡ φιλοσοφία στημαίνει πρὸ παγτὸς τὴν μελέτην τῶν ἀντιγομιῶν, ἀρθρα τῶν κ.κ. H. Glockner καὶ G. Lasson ἔχόντων ἀντιθέτους ἀπόψεις ὡς πρὸς τὴν ἐν γένει σημασίαν τοῦ ἔργου τοῦ Ἐγέλου. "Ἐπίσης δημοσιεύεται ἀρθρον τοῦ Kuiper ὁ ὅποιος προσπαθεῖ νὰ συνθέσῃ εἰς ἐν σύγολον τὰς διαφέροντας τάσεις τῶν ἔρμηνευτῶν τοῦ Ἐγέλου.

ΔΙΕΘΝΗΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Rivista Internazionale di Filosofia del Diritto.

Διευθυνομένη ὑπὸ τοῦ κ. Giorgio del Vecchio.

Καθηγητοῦ ἐν τῷ B. Πανεπιστημίῳ τῆς Ρώμης.

"Ετος XI, Τεῦχος VI.

Περιεχόμενα.—"Ἄρθρα :

Mircea Djurvara, Considerazioni sul metodo induttivo nella scienza giuridica.

Orazio Condorelli, Ex facto oritur jus.

Ugo Redano, Prime linee del nostro pensiero politico all' alba del Risorgimento.

Felice Battaglia, Linee di sviluppo del pensiero filosofico giuridico in Kant e in Hegel.

Carlo Predella, Presentazioni dell' «Uomo Medio».

Σημειώματα :

Constantino Tsatsos, Filosofia dei valori e concetto del diritto
Alfredo Poggi, Postilla.

Carlo Curcio, Pluralismo giuridico e unità dello Stato.

Archives de Philosophie du Droit et de Sociologie,

Διευθυνόμενον ὑπὸ LOUIS LE FUR.

Καθηγητοῦ τοῦ ἐρ Παρισίου Ηανεπιστημίου.

Καὶ ὑπὸ ὕλκον διατεκτικένον νομοταῖον.

Ἐτος I, Τεῦχος 1—2.

Περιεχόμενα :

F. Geny, La Notion du Droit en France.

R. Hubert, Science du Droit, Sociologie juridique, et Philosophie du Droit.

G. Guerich, Les idées maîtresses de Maurice Hauriou.

Revue Philosophique de la France et de l'Etranger.

Διευθυνομένη ὑπὸ L. LEVY—BRUHL

Μέλος τοῦ Ἰστιτούτου τῆς Γαλλίας.

"Ἐτος 56ον, Τεύχη 11 zai 12.

Περιεχόμενα :

J. Wahl, Hegel et Kierkegaard.

V. Basch, De la philosophie politique de Hegel.

A. Koyré, Note sus la langue et la terminologie hégélienne.

Ἀναλύσεις, κριτικὰ σημειώματα, εἰδήσεις.

Bayet (A), Histoire de la morale en France, III. La morale païenne à l'époque gallo - romaine Alcan, 1931.

Busse (Dr. Martin), Hegel's Phänomenologie des Geistes und der Staat. Junker et Dunhaupt Berlin, 1931.

Carabelliese (P), Il problema teologico come filosofia. Roma, Tip. del Senato, 1931.

Carbonara (C), L. Brunschvieg. Napoli, Perella, 1931.

Cardone (Dom), Il diritto e lo Stato secondo la nuova filosofia della vita. Città di Castello, 1931.

Church (R. W), A. study in the philosophy of Malebranche. London G. Allen et Urtwin 1931.

Conti (C), La filosofia scolastica in Italia nell'ora presente. Bologna 1931. Cuppini.

Cugnini (L), L'éther immobile et la grande erreur de la science. Paris, Presses Univ de Fr.

Cuvillier (A), Manuel de philosophie, I. Introd. generale, Psychologie. Paris, Colin 1931.

Davy (G), Sociologues d'hier et d'aujourd'hui. Alcan, 1931.

Déat (M), Perspectives socialistes. Paris. Valois, 1930.